

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุชุมชน ของผู้ฟังวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาคาดหวังในการรับฟังรายการวิทยุชุมชน ของผู้ฟังวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการรับฟังรายการวิทยุชุมชน ของผู้ฟังวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรับฟัง ความคาดหวัง และความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
5. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ฟัง กับ ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวัดผลเพียงครั้งเดียว (One – Shot Case Study) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชาชนในเขตอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่รับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม จำนวน 400 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง, พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการ, ความคาดหวังจากรายการ รวมทั้งความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งได้แก่ การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi - Square), การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One – Way ANOVA)

และค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสมมติฐานต่าง ๆ และในกรณีที่ใช้ความแปรปรวนจำแนกแบบทางเดียวทดสอบแล้วพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 1 คู่ จะใช้การเปรียบเทียบพหุคูณทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญ (LSD) เพื่อทดสอบว่าคู่ใดที่มีค่าเฉลี่ยต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 เพศชาย 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 26.00 โดยประกอบอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.80 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.30

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาภรณ์ วัดโสภณาราม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักรายการวิทยุชุมชนได้ เนื่องจากหมอนคนขึ้นมาเจอโดยบังเอิญ คิดเป็นร้อยละ 61.30 โดยเปิดรับฟังรายการแบบฟังไปด้วยทำงานไปด้วย คิดเป็นร้อยละ 68.00 กลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับฟังรายการ 1 – 2 วัน/สัปดาห์ มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.00 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับฟังรายการในช่วงบ่ายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.00 และใช้เวลาในการรับฟังรายการ 2 – 4 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 60.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในรายการ คิดเป็นร้อยละ 87.80 แต่กลุ่มที่เคยส่งจดหมายโทรศัพท์เข้าไปแสดงความคิดเห็นในรายการ มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20

ตอนที่ 3 ความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารณ วัดโสภณาราม

กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารณ วัดโสภณารามอยู่ในระดับความคาดหวังมาก โดยค่าเฉลี่ยความคาดหวังรวมเท่ากับ 3.77 โดยพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยความคาดหวังในแต่ละประเด็นดังนี้ มีความคาดหวังในด้านรูปแบบของรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังให้รายการมีรูปแบบข่าวสารมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมาคาดหวังให้มีรูปแบบบันเทิง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 มีความคาดหวังในด้านวิธีการนำเสนอรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังให้มีวิธีการนำเสนอรายการที่หลากหลายทำให้ไม่น่าเบื่อ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 รองลงมาคาดหวังให้ใช้ภาษาถิ่นในรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 มีความคาดหวังในด้านเนื้อหารายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังที่จะให้มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 รองลงมาคือคาดหวังให้มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับการศึกษา คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 มีความคาดหวังในด้านคุณสมบัติของผู้ดำเนินรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 กลุ่มตัวอย่างส่วนมากคาดหวังให้ผู้ดำเนินรายการมีการเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 รองลงมาคาดหวังให้ผู้ดำเนินรายการพูดจาชัดเจน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 มีความคาดหวังในด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังที่จะได้รับข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในและนอกชุมชนซึ่งเท่ากันกับคาดหวังที่จะได้รับความเพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 คาดหวังที่จะนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90

ส่วนความคาดหวังด้านความยาวในการออกอากาศประเภทข่าวนั้น กลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้มีความยาวในแต่ละครั้งมากกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 29.30 ประเภทพูดคุย/สนทนา กลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้มีความยาว 5 – 15 นาที คิดเป็นร้อยละ 32.50 ประเภทบันเทิง กลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้มีความยาวมากกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 44.00 และประเภทนิตยสารทางอากาศ กลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้มีความยาว 45 นาที – 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 30.80 ส่วนความคาดหวังด้านความถี่ในการออกอากาศ กลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้รายการประเภทข่าวสารออกอากาศทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 68.50 ประเภทพูดคุย/สนทนาคาดหวังให้ออกอากาศ 1 – 2 วัน/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 39.80 ประเภทบันเทิงกลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้ออกอากาศทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 77.30 และประเภทนิตยสารทางอากาศ กลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้ออกอากาศทุกวันเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 47.30

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในแต่ละประเด็นดังนี้ มีความพึงพอใจด้านรูปแบบรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจในรูปแบบรายการประเภทข่าวสาร คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 รองลงมาพึงพอใจในรูปแบบรายการประเภทสาระ ความรู้ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 มีความพึงพอใจด้านการนำเสนอเนื้อหารายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจในการนำเสนอเนื้อหาที่ทันต่อเหตุการณ์มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 รองลงมาพึงพอใจในการนำเสนอเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ/มีความหลากหลายทำให้ไม่น่าเบื่อซึ่งเท่ากับ ความพึงพอใจในการนำเสนอข่าวสาร สาระ ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต/ประกอบอาชีพ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 มีความพึงพอใจด้านผู้ดำเนินรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อผู้ดำเนินรายการที่มีน้ำเสียงชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้เป็นอย่างดีมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมาพึงพอใจผู้ดำเนินรายการที่มีการเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 มีความพึงพอใจด้านวัน เวลาในการออกอากาศ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในวันที่ออกอากาศ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 รองลงมาพึงพอใจในเวลาที่ออกอากาศ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 มีความพึงพอใจด้านความยาวของรายการ กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจในความยาวของรายการที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่นำเสนอ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 มีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่รายการให้ความเพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 รองลงมามีความพึงพอใจต่อการติดตามข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ยังมีบางประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นว่ายังไม่เหมาะสมและต้องการให้ปรับปรุง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้มีการปรับปรุงได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

ในด้านรูปแบบการนำเสนอรายการ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เพิ่มรูปแบบรายการเพลงให้มากขึ้น มากที่สุด ในด้านเนื้อหารายการ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เพิ่มเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มากที่สุด ด้านความยาวของรายการ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เปลี่ยนแปลงเวลาในแต่ละรายการเป็น 30 นาที - 1 ชั่วโมง มากที่สุด ด้านความถี่ในการออกอากาศ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้แต่ละรายการออกอากาศทุกวัน มากที่สุด ด้านวัน เวลาในการออกอากาศ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เพิ่มเวลาในการออกอากาศถึง 24.00 น. มากที่สุด ด้านผู้ดำเนินรายการ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้ผู้ดำเนินรายการมีความรู้ในเรื่องที่พูดในรายการ มากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ฟัง กลุ่มตัวอย่างต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรายการ มากที่สุด และในด้านอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้ปรับปรุงคลื่นให้ชัดเจน มากที่สุด

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแฉิม จังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

สรุปผลการทดสอบได้ดังนี้

1. อายุ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม แต่เพศ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

2. อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม แต่เพศ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

3. อายุ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม แต่เพศ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

4. อายุ มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม แต่เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

5. อายุ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณาราม แต่เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณาราม

สมมติฐานข้อ 2 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน จะมีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามแตกต่างกัน
สรุปผลการทดสอบได้ดังนี้

เพศ

- ผู้ฟังที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามในด้านเนื้อหารายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, ด้านวิธีการนำเสนอรายการ, ผู้ดำเนินรายการ, ด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

อายุ

- ผู้ฟังที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามในด้านวิธีการนำเสนอรายการ ด้านเนื้อหารายการ ด้านผู้ดำเนินรายการ และด้านประโยชน์ที่จะได้รับ ไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา

- ผู้ฟังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามในด้านวิธีการนำเสนอรายการ และผู้ดำเนินรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามในด้าน รูปแบบรายการ ด้านเนื้อหารายการ และด้านประโยชน์ที่จะได้รับ ไม่แตกต่างกัน

อาชีพ

- ผู้ฟังที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธินุญญาภรณ์ วัดโสภณารามในด้านวิธีการนำเสนอรายการ ผู้ดำเนินรายการ และรูปแบบรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชน มูลนิธิบุญญารามในด้านเนื้อหารายการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

รายได้

- ผู้ฟังที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชน มูลนิธิบุญญารามในด้านรูปแบบรายการ วิธีการนำเสนอรายการ เนื้อหา รายการ ผู้ดำเนินรายการ และด้านประโยชน์ที่จะได้รับ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 3 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ฟังวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแฉิม จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามแตกต่างกัน

สรุปผลการทดสอบได้ดังนี้

เพศ

- ผู้ฟังที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ วิธีการนำเสนอเนื้อหา รายการ ผู้ดำเนินรายการ วัน เวลาในการออกอากาศ ความยาวของรายการ และด้านประโยชน์ที่จะได้รับ ไม่แตกต่างกัน

อายุ

- ผู้ฟังที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านการนำเสนอเนื้อหา รายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ ด้านผู้ดำเนินรายการ วัน เวลาในการออกอากาศ ความยาวของรายการ และประโยชน์ที่จะได้รับไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา

- ผู้ฟังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านวัน เวลาในการออกอากาศแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ วิธีการนำเสนอรายการ ผู้ดำเนินรายการ ความยาวของรายการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

อาชีพ

- ผู้ฟังที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชน มูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, การนำเสนอเนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, วัน เวลาในการออกอากาศ และความยาวของรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชน มูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามในด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

รายได้

- ผู้ฟังที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชน มูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, การนำเสนอเนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, วัน เวลาในการออกอากาศ, ความยาวของรายการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 4 พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณาราม

สรุปผลการทดสอบได้ดังนี้

ลักษณะการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่มีลักษณะการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, วิธีการนำเสนอรายการ, เนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

ความถี่ในการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่มีความถี่ในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, วิธีการนำเสนอรายการ, เนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน

ช่วงเวลาในการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่เปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามณ์ วัดโสภณารามในด้านเนื้อหารายการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่เปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม ในด้านรูปแบบรายการ, วิธีการนำเสนอรายการ, และผู้ดำเนินรายการไม่แตกต่างกัน

ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่ใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, วิธีการนำเสนอรายการ, เนื้อหารายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่ใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านผู้ดำเนินรายการไม่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมในรายการ

- ผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านวิธีการนำเสนอรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, เนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 5 พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม

สรุปผลการทดสอบได้ดังนี้

ลักษณะของการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่มีลักษณะการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, วัน เวลาในการออกอากาศ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีลักษณะการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านการนำเสนอเนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, และความยาวของรายการไม่แตกต่างกัน

ความถี่ในการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่มีความถี่ในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, การนำเสนอเนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, วัน เวลาในการออกอากาศ, ความยาวของรายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน

ช่วงเวลาในการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่เปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, การนำเสนอเนื้อหารายการ, วัน เวลาในการออกอากาศแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่เปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านผู้ดำเนินรายการ, ความยาวของรายการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง

- ผู้ฟังที่เปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในระยะเวลาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, การนำเสนอเนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, วัน เวลาในการออกอากาศ, ความยาวของรายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมในรายการ

- ผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านรูปแบบรายการ, การนำเสนอเนื้อหารายการ, และวัน เวลาในการออกอากาศแตกต่างกัน

- ผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามแตกต่างกัน มีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณารามในด้านผู้ดำเนินรายการ, ความยาวของรายการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 6 ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการทดสอบได้ดังนี้

ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวกทุกด้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งจะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีรายได้เฉลี่ยเดือนละไม่เกิน 3,000 บาทมากที่สุด ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแบบพอมีพอกิน

2. ในส่วนของพฤติกรรมกรับฟังรายการ จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม จากการหมุนคลื่นมาเจอโดยบังเอิญ โดยจะเปิดรับฟังไปด้วยทำงานไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานค้าขาย คือมีร้านค้าเป็นของตนเอง เช่น ร้านขายของชำ แม่ค้าตามตลาดสด เป็นต้น จึงสามารถมีเวลาเปิดฟังในขณะที่ทำงานได้ ซึ่งถือว่าการเปิดฟังวิทยุเพื่อความเพลิดเพลินและเป็นเพื่อนแก้เหงาเท่านั้น โดยมีความถี่ในการรับฟังค่อนข้างต่ำซึ่งเปิดรับฟังรายการ 1 – 2 วัน/สัปดาห์ อาจเป็นไปได้ว่าทางสถานีจัดรายการที่มีเนื้อหาแตกต่างกันไปในแต่ละวัน ทำให้กลุ่มผู้ฟังเลือกฟังเฉพาะวันที่มีเนื้อหาที่ตนสนใจเป็นบางวันเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลารับฟังรายการวิทยุ 2 – 4 ชั่วโมง/วัน ในช่วงบ่าย-ค่ำ เนื่องจากเป็นไปได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย หรือร้านขายของมีลูกค้าไม่มากนักหรือขายของเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงมีเวลาพักผ่อนและเปิดฟังรายการวิทยุชุมชนได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในรายการเลยซึ่งการที่จะเป็นวิทยุชุมชนอย่างแท้จริงนั้นองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้สรุปไว้ว่า การใช้วิทยุเพื่อชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) ซึ่งการสื่อสารในแนวนนี้ได้เน้นหลักการที่สำคัญ 3 ประการ¹ ได้แก่ การเข้าถึงสื่อ (Access) คือ การที่สื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกรายการหรือจัดเข้าไปจัดทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเองได้ และเป็นช่องทางที่จะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อรายการ รวมทั้งการเสนอให้รายการมีการปรับเปลี่ยนได้ การมีส่วนร่วม (Participation) คือ การมีส่วนร่วมในทุกระดับการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การผลิตรายการโดยประชาชนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การจัดการด้วยตนเอง (Self-management) คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยตนเอง

¹ จุมพล รอดคำดี, “วิทยุกระจายเสียงชุมชน (Community Radio) ของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน,” วารสารนิเทศศาสตร์ 17 (เมษายน-มิถุนายน 2542):23.

ตามวิถีทางกระบวนการประชาธิปไตย และการตัดสินใจนั้นประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มคิด วางแผน ไปจนกระทั่งกำหนดนโยบายการบริหารและการลงมือผลิตสื่อด้วยตนเอง โดยจะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้ว่าคนในชุมชนยังไม่เข้าใจถึงการเป็นวิทยุชุมชนอย่างแท้จริง และยังขาดการศึกษาขาดประสบการณ์ในด้านการทำรายการวิทยุ จึงทำให้ไม่กล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำรายการวิทยุชุมชน ดังนั้นคณะกรรมการและผู้จัดรายการควรกระตุ้นเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการทุก ๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นการให้ประชาชนเข้ามาเป็นผู้ร่วมรายการ เป็นผู้จัดรายการ หรือเข้ามาร่วมวางแผนการดำเนินงาน เป็นต้น และควรให้การศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายการวิทยุชุมชน ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้เป็นรายการวิทยุชุมชนอย่างแท้จริง

3. ในส่วนความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาภรณ์วัดโสกนาทม ของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นด้านรูปแบบของรายการพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังที่จะรับฟังรายการทางด้านข่าวสารมากที่สุด และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความพึงพอใจกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจที่ได้รับฟังรายการข่าวสารทางด้านข่าวสารมากที่สุดเช่นกัน จึงทำให้เห็นว่ารายการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lawrence A. Wenner² ที่ว่าบุคคลมีความพึงพอใจจากการบริโภคข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม (Orientational Gratifications) คือ การติดตามข่าวสารและใช้ข่าวสารเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ การใช้เป็นข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงสังคมกับปัจเจกบุคคล (Social Gratifications) คือ การนำข้อมูลข่าวสารไปใช้สนทนากับผู้อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาข้างต้น ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนจะให้ความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และยังพึงพอใจที่ข่าวสารเหล่านั้นสามารถให้ข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่พวกเขาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองได้ ส่วนในประเด็นด้านผู้ดำเนินรายการพบว่ากลุ่มตัวอย่างคาดหวังให้ผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนมีการเตรียมตัวมาเป็นอย่างดีก่อนจัดรายการ พูดจาชัดเจน ชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกันเองกับผู้ฟัง ดำเนินรายการได้สนุกไม่น่าเบื่อชวน

² Lawrence A. Wenner, "The Nature of News Gratifications," in Media Gratifications Research : Current Perspectives, p. 103. Edited by Karl Erik Rosengren, Lawrence A. Wenner and Philip Palmgreen (Beverly Hills, Calif: Sage Publications, Inc., 1985), pp. 171-193.

ให้ติดตามฟัง และใช้ภาษาได้ถูกต้องถูกอักขระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุตรา พรทวี³ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการผู้ดำเนินรายการที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับคนในชุมชนตลอดจนเพื่อนร่วมงาน และควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ อีกทั้งควรมีน้ำเสียงเป็นกันเองกับผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน เล่าเรื่องหรือพูดคุย เพื่อให้สิ่งที่สื่อออกไปสื่อความหมายได้ และน่าสนใจ ส่วนในประเด็นด้านประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ กลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านรับทราบข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในชุมชน/นอกชุมชนและได้รับความเพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maxwell E. McCombs and Lee B. Becker⁴ ที่ว่า บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนที่ต้องการใช้ประโยชน์ในการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัว เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ที่ Katz⁵ ได้ทำการศึกษาพบว่า ผู้รับสารเปิดรับสารเพื่อแสวงหาข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ ในตัวบุคคล เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของพิชญา รัตนพล⁶ ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังค่อนข้างสูงจากสถานีวิทยุชุมชนว่า ข่าวสารจากรายการของสถานีวิทยุชุมชนจะมีประโยชน์และเสริมสร้างความรู้มากที่สุด ในประเด็นความคาดหวังด้านเนื้อหารายการ นั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังที่จะรับฟังเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ John C. Merrill and Ralph L. Lowenstien⁷ ที่ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่เป็นแรงผลักดัน

³ อนุตรา พรทวี, “ความต้องการรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังในเขตปริมณฑลของ กรุงเทพฯ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น. บทคัดย่อ.

⁴ Maxwell E. McCombs and Lee B. Becker, Using Mass Communication Theory (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice – Hall Inc ., 1979), pp. 51–52.

⁵ Katz E. and Others, The uses of Mass Communication. Current Perspective on Gratification Research (Beverly Hills: Sage Publication, 1974), pp. 270-273.

⁶ พิชญา รัตนพล, “พฤติกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์และความน่าเชื่อถือของรายการวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน: ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น. บทคัดย่อ.

⁷ John C. Merrill and Ralph L. Lowenstien, Media Messages and Men: New Perspectives in Communication (New York: David McKay Company Inc., 1971), pp. 134-135.

ให้บุคคลเลือกเปิดรับสื่อ ซึ่งหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานนั้นได้กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนจะแสวงหาข่าวสาร และใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง ทั้งในแง่เสริมสร้างบารมี ช่วยให้ตนสะดวกสบาย ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง หรือให้ความบันเทิงแก่ตนเอง เป็นต้น ซึ่งการที่กลุ่มตัวอย่าง คาดหวังที่จะได้รับฟังเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพนั้น เพื่อที่จะได้นำเอาคำแนะนำมาใช้ประโยชน์ในการ รักษาสุขภาพของตนให้ถูกต้อง ส่วนในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมนั้นกลุ่มตัวอย่างกลับมีความ คาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการทุกรูปแบบในระดับน้อย คือไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมใน รายการวิทยุ ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการที่จะเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว คือเป็นผู้ รับสารที่คอยแต่รับสารเพียงอย่างเดียว(passive audience) ไม่ต้องการแสวงหาข่าวสารเพิ่มหรือ เข้าไปมีส่วนร่วมในรายการ ซึ่งยังอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าคุณเองมีความรู้ น้อย ไม่มี ประสบการณ์ ไม่มีความรู้ในการทำงานด้านวิทยุจึงทำให้ไม่กล้าเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตหรือ วางแผนและกำหนดนโยบายให้กับรายการวิทยุชุมชน แต่ผู้ฟังส่วนใหญ่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมใน ฐานะผู้ฟังเท่านั้น คือการโทรศัพท์หรือเขียนจดหมายเข้าไปแสดงความคิดเห็นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อมองที่การดำเนินงานของทางสถานีและผังรายการของทางสถานีแล้ว มีบางรายการที่มา จากส่วนกลางไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชนในชุมชนจึงทำให้ไม่เป็นวิทยุชุมชนอย่าง แท้จริงแต่เป็นวิทยุท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับของการเป็นวิทยุชุมชนนั้นวิทยุชุมชน มูลนิธิบุญญาภรณ์ วัดโสภณารามอยู่ในระดับที่ 1 คือ"ระดับรายการเพื่อชุมชน" ที่มีผู้จัด/เจ้าของ รายการ/เจ้าของสถานีเป็นผู้อื่น แต่จัดเป็นรายการเพื่อบริการชุมชน เช่น ประกาศแจ้งของหาย ประชาสัมพันธ์ของชุมชน โดยประชาชนหรือผู้ฟัง โทรศัพท์ หรืออาจจะส่งจดหมายเข้ามาใน รายการ แต่ผู้จัดรายการเป็นผู้เลือกเนื้อหา และพูดด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นถ้าต้องการให้เป็นวิทยุ ชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกรูปแบบ และเลือกหยิบเอา ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน สิ่งที่เกี่ยวข้องในชุมชนมานำเสนอ ตลอดจนให้คนในชุมชนมาร่วมทำ รายการ

4. สำหรับความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาภรณ์ วัดโสภณาราม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความพึงพอใจจากการรับฟังรายการอยู่ใน ระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อการนำเสนอเนื้อหารายการข่าวสาร ที่ทันต่อเหตุการณ์ มีสาระ ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต มีความน่าสนใจ หลากหลาย ไม่ทำให้น่าเบื่อ ส่วน

^๑ จุมพล รอดคำดี, "วิทยุกระจายเสียงชุมชน (Community Radio) ของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน," น. 23.

ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังรายการวิทยุชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการสร้างความเพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lawrence A. Wenner⁹ ที่ว่าบุคคลมีความพึงพอใจจากการบริโภคข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการลดหรือผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ (Para-Orientational Gratifications) รองลงมา ได้แก่ พึงพอใจในประโยชน์ที่ได้ติดตามข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Maxwell E. McCombs and Lee B Becker¹⁰ ที่ว่า บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนที่ต้องการใช้ประโยชน์ในการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัว เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย หรือเพื่อใช้ข่าวสารที่ได้มานั้นเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจในแต่ละวัน รวมทั้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อความบันเทิงและพึงพอใจในการประโยชน์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

5. จากสมมติฐานที่ 1 พบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแฉิม จังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามในบางประเด็น เช่น อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชน , อายุ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ซึ่งเชื่อว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย¹¹ และตรงกับทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคม(Social Categories Theory)¹² ที่ว่าผู้ที่ลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จะมีพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกันด้วย เช่น การเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจสื่อ แต่สำหรับเพศ เป็นตัวแปรเดียวในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม อำเภอแฉิม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการ อาจเป็นได้ว่า รายการวิทยุชุมชน เป็นรายการที่น่าเสนอเนื้อหาสาระ ความบันเทิงที่หลากหลาย และยังเป็นรายการส่วนใหญ่ที่ทำจาก

⁹ Lawrence A. Wenner, op. cit., footnote 2, pp. 171-193.

¹⁰ Maxwell E. McCombs and Lee B Becker, op. cit., footnote 4, pp 51 – 52.

¹¹ ยุบล เบญจวงค์กิจ, การวิเคราะห์ผู้รับสาร (กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), น. 64-65.

¹² Melvin L. DeFleur, Theories of Mass Communication (New York: David McKay Co., 1966), pp. 211-213.

คนในชุมชน ดังนั้นไม่ว่าผู้ฟังจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารความบันเทิงจากสื่อมวลชนไม่แตกต่างกัน นั่นก็ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสมนาราม ของผู้ฟังไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชายไม่แตกต่างกัน

6. จากสมมติฐานที่ 2 -3 พบว่าผู้ฟังที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันจะมีความคาดหวังและความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสมนารามแตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจของ Katz E. and Others¹³ ซึ่งได้ให้คำอธิบายแบบแผนในเรื่องของการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของผู้รับสารไว้ว่า สภาวะทางสังคมและจิตใจก่อให้เกิดความต้องการและจำเป็นของบุคคลจึงเกิดมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งข่าวสารอื่น ๆ แล้วนำไปสู่การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ กัน อันก่อให้เกิดผลคือการได้รับความพึงพอใจตามที่ต้องการ ซึ่งสภาวะทางสังคมและจิตใจที่เกิดขึ้นนั้นเกิดมาจากลักษณะทางประชากรศาสตร์และลักษณะทางสังคมที่ต่างกัน ตามแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของ ปรมะ สตะเวทิน¹⁴ คนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันจะมีลักษณะทางจิตวิทยาแตกต่างกัน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ ที่แตกต่างกันจะส่งผลให้มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารามแตกต่างกัน ในขณะที่ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับกับแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของ Wenner¹⁵ บุคคลจะมีความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารเพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน 4 กลุ่ม คือ Orientational Gratifications หมายถึง การใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางด้านข้อมูลเพื่อการอ้างอิง และเพื่อเป็นแรงเสริมย้ำในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม รูปแบบของความต้องการที่แสดงออกมา Social Gratifications หมายถึง การใช้ข่าวสารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเกี่ยวกับสังคมซึ่งรับรู้จากข่าวสารเข้ากับเครือข่ายส่วนบุคคลของปัจเจกชน Para-Orientational Gratifications หมายถึง กระบวนการใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการลดหรือผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ หรือเพื่อปกป้องตนเอง Para-Social Gratifications หมายถึง กระบวนการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเพื่อดำรงเอกลักษณ์ของบุคคลหรือเพื่อการอ้างอิงผ่านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสื่อหรือปรากฏในเนื้อหาของสื่อซึ่งใน

¹³ Katz E. and Others, op. cit., footnote 5, pp. 270-273.

¹⁴ ปรมะ สตะเวทิน, การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2539) ,น. 105

¹⁵ Lawrence A. Wenner, op. cit., footnote 2, pp. 171-193.

งานวิจัยครั้งนี้พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในการรับฟังรายการวิทยุชุมชนแตกต่างกันออกไปหลายด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุตรา พรทวี¹⁶ ซึ่งพบว่าตัวแปรคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความต้องการรายการวิทยุชุมชน และงานวิจัยของปัฐยา เรืองเรืองกุลฤทธิ์¹⁷ พบว่าอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันจะส่งผลให้เกิดความคิดเห็นต่อรายการและความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของคนโคราชแตกต่างกัน

7. สมมติฐานที่ 4 – 5 พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังและความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสมนาราม โดยพบว่าความถี่ในการเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสมนารามแตกต่างกัน มีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสมนารามในด้านรูปแบบรายการ, วิธีการนำเสนอรายการ, เนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับฟังรายการในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังในด้านเนื้อหารายการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน ซึ่งหมายความว่าในแต่ละเวลาที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับฟังรายการจะมีเนื้อหารายการต่างกัน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับฟังรายการมีความคาดหวังจากเนื้อหาและประโยชน์แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) ของผู้รับสาร¹⁸ ที่ว่าผู้รับสารแต่ละคนจะมีกระบวนการในการเลือกสรรข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิด จึงทำให้เลือกที่จะสนใจ ตีความ และจดจำแตกต่างกัน ส่วนระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างจะคาดหวังจากรายการในด้านรูปแบบรายการ, วิธีการนำเสนอรายการ, เนื้อหารายการ, และประโยชน์ที่จะ

¹⁶ อนุตรา พรทวี, “ความต้องการรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังในเขตปริมณฑลของกรุงเทพฯ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น. บทคัดย่อ.

¹⁷ ปัฐยา เรืองเรืองกุลฤทธิ์, “พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. บทคัดย่อ.

¹⁸ Joseph Klapper, อ้างถึงใน พีระ จิรโสมณ, “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร, หน่วยที่ 11 (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529), น. 636-639.

ได้รับจากรายการแตกต่างกัน นั่นคือ ผู้ฟังที่ใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการมากก็จะมี ความคาดหวังจากรายการมากขึ้น สำหรับผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการแตกต่างกัน จะมี ความคาดหวังจากรายการในด้านวิธีนำเสนอรายการแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่เคยมีส่วนร่วมใน รายการจะมีความคาดหวังจากรายการในด้านวิธีการนำเสนอรายการมาก นั้นแสดงว่าผู้ฟังที่มีส่วน ร่วมในรายการโดยการโทรศัพท์หรือเขียนจดหมายเข้าไปแสดงความคิดเห็นในรายการเป็นผู้ฟังที่มี ลักษณะ Active Audience คือเป็นผู้ฟังที่มีความกระตือรือร้น มีบทบาทในการแสวงหาข่าวสาร และเลือกรับข่าวสารที่ตนเองสนใจหรือพอใจเท่านั้น จึงทำให้ผู้ฟังกลุ่มนี้กล้าที่จะแสดง ความคิดเห็น

สำหรับพฤติกรรม的开รับฟังรายการวิทยุชุมชนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจจาก การรับฟังรายการในด้านรูปแบบรายการ, การนำเสนอเนื้อหารายการ, ผู้ดำเนินรายการ, วัน เวลา ในการออกอากาศ, ความยาวของรายการ, และประโยชน์ที่จะได้รับจากรายการแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ฟังที่ได้รับความพึงพอใจมากจะเปิดรับฟังรายการมาก ซึ่งสอดคล้องกับแบบแผนการใช้ ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของ Katz E. and Others¹⁹ ที่ว่าสภาวะทางสังคม และจิตใจของบุคคลนั้น ทำให้เกิดความต้องการและความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่ง ข่าวสารอื่น ๆ แล้วนำไปสู่การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ กัน อันก่อให้เกิดผลคือการได้รับ ความพึงพอใจตามที่ต้องการและผลอื่น ๆ ที่ตามมา ซึ่งอาจไม่ใช่ผลที่ตั้งใจก็ได้ และยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ วรกิจ หิรัญวัฒน์ศิริ²⁰ ที่ศึกษาถึงพฤติกรรม的开รับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ประเภทข่าวสารและสาระความรู้ คุยกันที่ซานเรื่อน พบว่าประโยชน์และความพึงพอใจที่แสวงหา และได้รับจากรายการมีผลต่อการเปิดรับฟังรายการกล่าวคือ ผู้ที่ได้รับประโยชน์และความพึงพอใจ มากจะมีการเปิดรับฟังมาก งานวิจัยของอุษา จันทระภาค²¹ ที่ศึกษาถึงพฤติกรรม的开รับสื่อ รายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน และการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟัง พบว่า ผู้ฟังที่มี พฤติกรรม的开รับฟังรายการค่อนข้างบ่อย มีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในระดับมาก

¹⁹ Katz E. and Others, op. cit., footnote 5, pp. 270-273.

²⁰ วรกิจ หิรัญวัฒน์ศิริ, "การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรม的开รับฟังรายการ วิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวและสาระความรู้ คุยกันที่ซานเรื่อน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), น. บทคัดย่อ.

²¹ อุษา จันทระภาค, "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ของผู้ฟังรายการ วิทยุกระจายเสียงชุมชน ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), น. บทคัดย่อ.

และงานวิจัยของ ปัฐยา เรืองเริงกุลฤทธิ์²² ที่พบว่า ยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาารเปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนของคนโคราชมากเท่าไร ยิ่งมีความพึงพอใจจากการรับฟังรายการมากเท่านั้น

8. สมมติฐานที่ 6 ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของผู้ฟังวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาภรณ์ วัดโสมนาราม กล่าวคือ ยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนมาก ก็จะมีมีความพึงพอใจจากการรับฟังมากตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจของ Katz²³ ที่ว่า ผู้รับสารมีเป้าหมายที่จะใช้ความพยายามที่จะสนองความพึงพอใจของตน โดยการสร้างความคาดหวัง (Expectancy Theory) ต่อสื่อ และเนื้อหาสื่อเพื่อจะสนองความพึงพอใจ และผู้รับสารจะเป็นผู้กระทำเพื่อจะบรรลุความพึงพอใจ กล่าวคือ ผู้ฟังที่มีความคาดหวังในด้านเนื้อหาามากจะยังมีความพึงพอใจในด้านประโยชน์ที่ได้รับมากคือพึงพอใจกับเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ผู้ฟังที่มีความคาดหวังในด้านผู้ดำเนินรายการมากจะมีความพึงพอใจในด้านวิธีการนำเสนอมาก ผู้ฟังที่มีความคาดหวังในด้านประโยชน์ที่จะได้รับมากจะมีความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับมาก และยังคงสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวัง²⁴ที่ว่า การที่บุคคลจะพึงพอใจต่อสิ่งใด ๆ ก็ตาม บุคคลนั้นจะต้องมีแรงจูงใจหรือมีความคาดหวังต่อสิ่งนั้นก่อน นั้นย่อมหมายถึงผู้รับสารมีจุดมุ่งหมายอยู่ในใจต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นก่อนที่จะนำไปสู่การบริโภคสื่อ และการได้รับความพึงพอใจตามมา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wenner²⁵ ที่ว่า ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์ในการรับรู้ข่าวสารทั่วไปเพื่อประกอบการตัดสินใจ เพื่อความบันเทิง เพื่อการติดต่อกันระหว่างบุคคล รวมทั้งปฏิกิริยาจากสังคม มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจของ Katz²⁶ ที่ว่า ผู้ฟังจะเลือกรับฟังข้อมูลข่าวสารขึ้นอยู่กับปัจจัยในเรื่องความต้องการเป็นหลัก หรือตามแบบแผนที่ว่าสภาวะทาง

²² ปัฐยา เรืองเริงกุลฤทธิ์, "พฤติกรรมกาารรับฟังรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. บทคัดย่อ.

²³ Katz, quoted in John J. Galloway and Louise F. Meek, "Audiences Uses Gratifications: An Expectancy Model," *Communication Research* 8 (February 1981): 435-449.

²⁴ Philip Palmgreen and J.D. Rayburn, "Gratification Sought and Media Exposure An Expectancy Value Model," *Communication Research*, 9 (April 1982): 561-580.

²⁵ Lawrence A. Wenner, op. cit., footnote 2, pp. 171-193.

²⁶ Katz E. and Others, op. cit., footnote 5, pp. 634-636.

สังคมและจิตใจก่อให้เกิดความต้องการและจำเป็นของบุคคล และเกิดมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งข่าวสารอื่น ๆ แล้วนำไปสู่การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ กัน อันก่อให้เกิดผลคือการได้รับความพึงพอใจตามที่ต้องการและผลอื่น ๆ ที่ตามมา ซึ่งอาจไม่ใช่ผลที่ตั้งใจได้นั่นเอง

จากการศึกษาวิจัยทำให้พบว่า รายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญามณี วัดโสภณาราม เป็นวิทยุชุมชนที่อยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับรายการเพื่อชุมชนเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ต่างจากวิทยุกระจายเสียงที่แพร่กระจายอยู่ทั่ว ๆ ไปในปัจจุบันนี้ (วิทยุท้องถิ่น) ไม่ได้เป็นวิทยุชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังอยู่ในฐานะผู้ฟังเพียงอย่างเดียว คือคนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมเพียงแค่อิทธิพล หรือส่งจดหมายเข้ามาในรายการเท่านั้น ซึ่งอาจมองได้ว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังเป็นผู้รับสารประเภท Passive Audience คือ เป็นผู้รับสารที่คอยแต่รับสารเพียงอย่างเดียว ไม่แสวงหาข่าวสารในรูปแบบอื่นหรือไม่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าคนในชุมชนรู้สึกว่าการจัดรายการวิทยุชุมชนเป็นเรื่องยาก ตนเองไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ จึงไม่กล้าที่จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบาย การผลิต หรือการจัดรายการ อีกทั้งในพื้นที่ของอำเภอแมริมันั้น ยังมีวิทยุกระแสหลักและวิทยุท้องถิ่นอื่น ๆ อีกมากมาย จึงอาจทำให้คนในชุมชนไปสนใจสถานีวิทยุอื่นไม่สนใจสถานีวิทยุชุมชนเท่าที่ควรทำให้คนในชุมชนไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วม แต่อย่างไรก็ตาม ทางสถานีวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญามณีเองก็มีการจัดผังรายการที่บางรายการมาจากส่วนกลาง และบางรายการก็มีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับชุมชน อีกทั้งทางสถานีมีการปรับผังรายการทุกเดือนจึงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการฟัง คนฟังก็ไม่สามารถฟังรายการได้อย่างสม่ำเสมอทำให้ไม่สนใจฟังรายการและมีส่วนร่วมในรายการ ดังนั้นการที่จะเป็นวิทยุชุมชนอย่างแท้จริงนั้นจะต้องทำให้อยู่ในระดับที่ 6 คือ ระดับชุมชนเป็นเจ้าของสถานีและมีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่น โดยการดำเนินงานในทุกระดับจะเป็นอาสาสมัครจากชุมชนที่ได้รับการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ซึ่งเท่ากับว่าคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนของข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างในการปรับปรุงรายการ และส่วนของข้อเสนอแนะจากผู้วิจัยในการปรับปรุงรายการและในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างได้มีข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ในด้านเนื้อหารายการ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เพิ่มเนื้อหาในประเด็นอื่น ๆ เช่น ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาทางการศึกษา, เพิ่มเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้, เพิ่มเนื้อหาข่าวสารต่าง ๆ ภายในชุมชน, เพิ่มเนื้อหาสาระที่สลับกับบันเทิง, เพิ่มเนื้อหารายการธรรมะ, เพิ่มเนื้อหาด้านกีฬา เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เพิ่มขึ้นมานั้น เป็นเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อทุกเพศ ทุกวัยและทุกอาชีพ ดังนั้นทางรายการจึงควรที่จะเพิ่มเนื้อหาดังกล่าวเข้ามาในรายการให้มากขึ้น เพื่อที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟัง

2. ทางด้านวัน เวลาในการออกอากาศนั้น ทางรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญารัตน์ วัดโสภณารามควรเปลี่ยนแปลงเวลาในการออกอากาศออกไป เนื่องจากเวลาออกอากาศเดิมนั้น ออกอากาศตั้งแต่เวลา 05.50 น. ถึง 22.00 น. ซึ่งผู้ฟังบางคนกำลังทำงานอยู่จึงอยากเปิดฟังไปด้วยเวลาทำงาน หรือบางคนต้องการเปิดฟังเป็นเพื่อนเวลาก่อนนอน จึงเป็นที่น่าสนใจที่ทางรายการควรนำมาพิจารณาเปลี่ยนแปลงหรือขยายเวลาเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะเข้าถึงผู้ฟังได้มากขึ้น

3. ความชัดเจนในการออกอากาศของสถานีวิทยุชุมชน พบว่าในด้านเทคนิคการออกอากาศยังมีปัญหาค่อนข้างมาก ระดับเสียงไม่สม่ำเสมอ ในบางพื้นที่ได้ยินไม่ชัดเจน หรือบางครั้งฟังไปเรื่อย ๆ คลื่น/เสียงก็หายไปเฉย ๆ หรือไม่สามารถให้คลื่นความถี่ได้ จึงเป็นปัญหาอย่างมาก เพราะผู้ฟังที่อยากฟังแต่เมื่อพบกับปัญหาเหล่านี้ทำให้ผู้ฟังไม่ฟังหรือเปลี่ยนไปฟังสถานีอื่น ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผู้ฟังจะได้ฟังชัดเจนขึ้น

4. ความต้องการมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชน จากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างเพียงเล็กน้อยที่มีส่วนร่วมหรือต้องการมีส่วนร่วมในรายการ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรายการเท่านั้น มีส่วนน้อยที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดรายการ โดยต้องการให้ทางรายการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำรายการ เป็นผู้ดำเนินรายการ และต้องการให้ทางรายการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเข้ามาถาม-ตอบปัญหาในรายการด้วย ดังนั้นทางรายการควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการมากขึ้น โดยอาจเริ่มจากการมีส่วนร่วมในระดับง่าย ๆ ก่อน เช่น การให้ผู้ฟังเข้ามาแสดงความคิดเห็นในรายการ ให้ผู้ฟังเข้ามาร่วมจัดรายการ ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในระดับการวางแผนนโยบายของทางสถานี เพื่อให้เป็นรายการวิทยุชุมชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ทางสถานีควรมีการปรับผังรายการให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน เรื่องที่น่าสนใจควรเป็นเรื่องราวในชุมชนไม่ใช่เรื่องราวจากส่วนกลาง และไม่ควรปรับผังรายการทุก

เดือน เนื่องจากทำให้ขาดความต่อเนื่องในการรับฟังของผู้ฟัง ในช่วงเวลาเดิมควรเป็นรายการเดิมที่จัดอยู่แล้ว หรือก่อนจะปรับเปลี่ยนรายการควรสอบถามคนในชุมชนก่อนว่าต้องการให้ปรับเปลี่ยนหรือฟังเรื่องราวอะไรในชุมชน ดังนั้นทางสถานีควรกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของวิทยุชุมชนว่ามีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนอย่างไร เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรายการ, การมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ หรือการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายคนมีส่วนร่วม ตลอดจนให้การศึกษา ให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับวิทยุชุมชน ควรทำการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนมีสำนึกในการมีส่วนร่วมในวิทยุชุมชนของตนเองมากขึ้น เพื่อให้เกิดการร่วมมือ ร่วมใจในการพัฒนาวิทยุชุมชนให้เป็นสื่อที่เข้มแข็งของชุมชน ช่วยพัฒนาชุมชน ตามเจตนารมณ์ของวิทยุชุมชนที่ทำได้โดยคนในชุมชน เพื่อชุมชน และของชุมชนอย่างแท้จริง

2. ควรทำการศึกษาประชากรกลุ่มที่ไม่เปิดรับฟังรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม ว่าเป็นเพราะเหตุใดกลุ่มประชากรดังกล่าวถึงไม่เปิดรับฟังรายการ และศึกษาว่าขณะนี้กลุ่มประชากรเปิดรับฟังรายการวิทยุใดบ้าง มีเหตุผลอย่างไรที่เลือกเปิดรับฟังรายการอื่นมากกว่า และรายการนั้นมีเนื้อหาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้รับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังมากที่สุด

3. ควรมีการศึกษาถึงรายละเอียดความเป็นมา ตั้งแต่การจัดตั้งสถานี การดำเนินงานของคณะกรรมการ ตลอดจนนโยบายของทางสถานี เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงสถานีให้เป็นสถานีวิทยุชุมชนอย่างแท้จริง

4. ควรมีการศึกษาวิจัยรายการวิทยุชุมชนในเชิงเปรียบเทียบโดยเลือกกรณีศึกษารายการวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบ ลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถนำข้อดีและข้อด้อยของแต่ละที่มาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนต่อไป

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลรายการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดรายการวิทยุชุมชนมูลนิธิบุญญาราม วัดโสภณาราม ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น